

Стрельбицька Світлана Михайлівна,

кандидат педагогічних наук (PhD),

*старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1085-2456>

GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations>
lawyerkonsult@gmail.com

САМООСВІТА ЯК СКЛАДОВА УСПІХУ ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ключові слова: самоосвітня діяльність, розвиток, здобувачі освіти.

На етапі розвитку сучасного суспільства у світлі динамічних соціально-економічних перетворень відбулась трансформація системи вищої освіти України, суть якої полягає у підвищенні вимог до закладів вищої освіти, зокрема щодо професійної підготовки здобувачів освіти. Так, серед завдань постає збільшення відповідальності ЗВО за підготовку компетентних, успішних і конкурентоздатних фахівців, які швидко й гнучко орієнтуються в реаліях сьогодення, готові творчо підходити до вирішення фахових завдань і прийняття рішень, володіють високим рівнем саморегуляції та рефлексивності, вміють вільно розробляти індивідуальну траєкторію самоосвіти й саморозвитку та здатні систематично, цілеспрямовано і самостійно поповнювати свої професійні знання, вміння та навички. Разом з тим, ще одним важливим завданням яке було висунуто перед ЗВО – створення та організація якісного освітнього простору для реалізації самоосвіти та здійснення самоосвітньої діяльності здобувачами освіти.

Слід підкреслити, самоосвіта відіграє важливу роль у житті кожної особистості, особливо це стосується тих, хто перебуває на шляху отримання майбутньої професії. Через те, вона стає не лише засобом здобуття знань, умінь і навичок, але й важливою складовою їх особистісного успіху та професійного розвитку. Відтак здобувачі освіти, котрі систематично та цілеспрямовано здійснюють самоосвітню діяльність і займаються саморозвитком,

є здатними швидко реагувати на виклики часу та готовими адаптуватися до нових вимог майбутньої професійної діяльності. Також, самоосвіта виступає одним із засобів самовдосконалення та самопізнання здобувачів освіти, позаяк сприяє розвитку когнітивної, емоційно-вольової, мотиваційної, ціннісної сфер їх особистості.

Вочевидь, актуалізація цієї проблеми зумовлена низкою різних чинників. Зокрема, нині головною тезою концепції та філософії освіти визначено освіту впродовж життя. Вважаємо, що це передбачає систематичний, цілеспрямований, самостійний або за супроводом і сприянням системи державних чи громадських інститутів розвиток особистісного й професійного потенціалу особистості, шляхом самоосвіти та відповідно до її потреб і викликів суспільства й держави в цілому. Аналіз досліджень показав, що теоретичним і прикладним аспектам означеної проблематики присвячені наукові розвідки різних українських учених (А. Добридень, Н. Ничкало, І. Жорова, І. Зязюн, В. Радул, О. Савченко та ін.). Однак, щодо визначення сутності поняття «самоосвіта» одностайної точки зору досі немає. Позаяк, розглядається як: 1) неперервна освіта особистості; 2) пізнавальна діяльність; 3) цілеспрямований, систематичний пізнавальний процес; 4) вища форма самовираження особистості; 5) спосіб організації суб'єктом пізнавального процесу; 6) засіб пошуку та освоєння соціального досвіду. Водночас, у ЗУ «Про освіту» самоосвіта зазначається, як самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю тощо [2]. Наразі, самоосвіта не просто доповнення до формальної та неформальної освіти, а й фундаментальний чинник особистого успіху та професійного розвитку. Адже, шляхом постійного навчання та активного пошуку можливостей для самовдосконалення, здобувачі розвивають свій потенціал і досягають поставлених цілей. Так, серед головних засад побудови самоосвіти можна виділити: активність щодо особистісного та професійного розвитку та самовдосконалення, усвідомленість,

чіткість і точність у ході побудови цілей та завдань самоосвіти, системність, цілеспрямованість, мотивація, самоорганізація, самостійність і відповідальність за результати самоосвітньої діяльності, самооцінку та саморефлексія власної роботи.

Зауважимо, сучасний світ постійно та динамічно змінюється, і те, що було актуальним вчора, може застаріти сьогодні. Відтак, саме самоосвіта дозволяє здобувачам постійно оновлювати свої знання, уміння та навички, щоб знати та розуміти останні тенденції у своїй професійній діяльності. Більш того, надає можливість саморозвиватись і самовдосконалюватись у власному темпі, відповідно до свого розкладу та самостійно обирати індивідуальну освітню траєкторію. Так, здобувачі освіти можуть обирати, що вивчати, коли її здійснювати та як саме, адаптуючи процес до своїх індивідуальних потреб, вподобань та викликів сьогодення. Разом з тим, зазначимо, самоосвіта сприяє не лише професійному та особистому розвитку, але й дозволяє здобувачам освіти досліджувати нові інтереси, розвивати навички критичного мислення та розширювати своє світобачення. До того ж, інвестування свого часу та ресурсів у самоосвіту збільшує їх шанси на отримання роботи мрії, відкриває нові можливості для кар'єрного зростання, розвитку та конкурентоздатності загалом.

Зауважимо, що сьогодні, відповідно до нових професійних стандартів самоосвітньої діяльності здобувачів освіти є обов'язковою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних і готових успішно та якісно здійснювати свій особистісний і професійний розвиток. Вочевидь, в сучасних умовах можливі різні варіанти вирішення означеної проблематики. Відтак, пропонуємо такі форми самоосвіти: систематичне читання фахових періодичних видань, методичної, професійної та предметної літератури, огляд професійної інформації в Інтернет просторі, відвідування семінарів, вебінарів, воркшопів, майстер-класів, тренінгів, конференцій, дискусії, наради, обмін досвідом із колегами, вивчення сучасних психолого-педагогічних методик, вивчення іноземних мов, систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації, вивчення ІКТ тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що у реаліях сьогодення саме самоосвіта є однією з ключових здатностей особи і складовою успіху її особистісного та професійного розвитку, здійснення якої стає можливим шляхом систематичної та цілеспрямованої самоосвітньої діяльності не тільки здобувачів освіти, але й педагогів. Тож, подальшого дослідження вимагають особливості впровадження в освітній процес різних форм самоосвіти, які дозволять самостійно або із супроводом розробляти індивідуальну освітню траєкторію й стануть стимулом подальшого успішного особистісного та професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Драйден І. Революція в навчанні. Львів : Літопис, 2005. 542 с.
2. Про освіту : Закон України від 24.03.2024 р. № 3482-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.04.2024).
3. Стрельбицька С. М. Самостійна робота студентів у ВНЗ як засіб формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. *International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences*. Kielce : Holy Cross University, 2016. P. 7-9.
4. Тимошенко Н. Є., Снітко М. А. Самоосвіта як складова професійного самовдосконалення майбутнього соціального педагога. *Proceedings of the XIV International Academic Congress «Fundamental and Applied Studies in the Modern World»*. 2015. Volume II. С. 657-662.

Strelbytska Svitlana,

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD),

senior lecturer at the department of pedagogy and educational management

Odesa Regional Academy of In-Service Education Odesa, Ukraine

SELF-EDUCATION AS A COMPONENT OF PERSONAL AND PROFESSIONAL SUCCESS DEVELOPMENT FOR EDUCATION ACQUIRERS

Key words: self-education activity, development, education acquirers